

VPLYV VYBRANÝCH ABIOTICKÝCH FAKTOROV NA UHRYZNUTIE ALEBO UŠTIPNUTIE NEJEDOVIATÝM HYMZOM A INÝMI NEJEDOVATÝMI ČLÁNKONOŽCAMI

Eva Bullová¹, Martin Lukáč², Branislav Peťko¹

¹*Parasitological Institute, Slovak Academy of Sciences, Hlinkova 3, 040 01 Košice, Slovakia; bullova@saske.sk*

²*Institute of High Mountain Biology, 089 56 Tatranská Javorina 7, Slovakia*

Klimatické zmeny otvárajú diskusie týkajúce sa šírenia vektorov mnohých závažných ochorení z tropických a subtropických krajín do oblasti mierneho klimatického pásma [1]. K najvýznamnejším vektorom pôvodcov ochorení na svete patria komáre, ktoré o.i. prenášajú pôvodcov malárie a v našich podmienkach nové parazitárne ochorenie psov a ľudí – dirofilariózu [2]. K druhým najvýznamnejším vektorom pôvodcov ochorení patria kliešte, ktoré sú v miernom pásme severnej pologule zodpovedné za väčšinu ochorení prenášanými vektormi [3]. V podmienkach strednej Európy je z epidemiologického hľadiska najvýznamnejší kliešť obyčajný *Ixodes ricinus* – vektor širokého spektra patogénov, ktoré spôsobujú ochorenie lymskú boreliózu, humánnu granulocytárnu anaplazmózu a vírusové ochorenie kliešťovú encefalitídu.

Cieľom našej práce bolo zistiť vplyv vybraných abiotických faktorov na napadnutie ľudí krv cicajúcimi parazitmi. V štúdií sme použili údaje, ktoré nám poskytla Všeobecná zdravotná poisťovňa, spolu 8500 záznamov za roky 1996–2005, ktoré sú evidované pod diagnózou „uhryznutie alebo uštipnutie nejedoviatým hmyzom a inými nejedoviatými článkonožcami“. Meteorologické údaje za rovnaké obdobie nám poskytol Slovenský hydrometeorologický ústav. Štatistické analýzy sme spracovali pomocou programov SPSS 14.0 pre Windows a Gretl.

Zistili sme, že najčastejšie bývajú napadnuté deti predškolského veku s maximom počtov prípadov v dvoch a troch rokoch veku dieťaťa. Najmenej rizikovou skupinou sú 18–50 roční jedinci. Starší ľudia sú opäť vystavení zvýšenému riziku uštipnutia, aj keď toto riziko je nižšie ako u detí. Zároveň sme zistili významné rozdiely medzi pohlaviami. Počet napadnutí najlepšie vysvetľuje model, ktorý zahŕňa údaje o priemernej teplote vzduchu, tlaku vodných pár, oblačnosti a dĺžky slnečného svitu z predchádzajúceho týždňa a vysvetľuje 72 % variácie. Na zistenie rozdielov v uštipnutí u mužov a žien, ako aj medzi vekovými kategóriami sú potrebné ďalšie analýzy, ktoré zahŕňajú aj modely správania sa jednotlivých skupín obyvateľov.

Táto práca bola finančne podporená prostredníctvom projektov MZ SR 2006/31-SAV-0.

- [1] The Fourth National Communication of the Slovak Republic on Climate Change. **2005**. Ministry of the Environment of the Slovak Republic, Slovak Hydrometeorological Institute. <http://unfccc.int/resource/docs/natc/slknc4.pdf>.
- [2] Jalili, N. - Ondriška, F. - Novák, I. - Miterpáková, M. - Dubinský, P. - Valentová, D. - Beladičová, V. - Babál, P. Dirofilariózy v Slovenskej republike. In: Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat, **2008**, Bratislava.
- [3] Randolph, S.E. The shifting landscape of tick-borne zoonoses: tick-borne encephalitis and Lyme borreliosis in Europe. In *Philos. Trans. R. Soc. London*, Ser. B **2001**, 356, 1045–1056.